

RASVAD

Koostanud: Urmeli Joost, RN, Msc; Maarja Randväli, RN, kliiniline õendus

„Lipiidid on veeslahustumatud, vähemalt kahe komponendi (baasalkohol ja rasvhape) segaühendid (estrid)“ (1).

Lipiidid on üldmõiste, mille alla kuuluvad (1,2):

- lihtlipiidid ehk triglütseriidid;
- liitlipiididid;
- kolesteriidid ehk tsüklilised lipiidid.

Mõistet „rasvad“ kasutatakse lihtlipiidide ehk triglütseriidide kohta. 1g rasvu annab 9,3 kcal (38,9 KJ) energiat (1). Toidurasvad koosnevad järgmistest rasvhapetest (2):

- Küllastunud rasvhapped;
- Monoküllastumata rasvhapped;
- Polüküllastumata rasvhapped.

Küllastunud rasvhappeid saab peamiselt loomset päritolu rasvadest ning nad on enamasti toatemperatuuril tahked (2).

Monoküllastumata- ja polüküllastumata rasvhappeid saab peamiselt taimset päritolu rasvadest ning nad on toatemperatuuril vedelad (2).

Transrasvhappeid esineb vähesel määral toidus looduslikult. Enamus transrasvhapete tarbimisest tuleneb aga tööstuslikult toodetud polüküllastumata rasvhapete hüdrogeenimisel saadud transrasvhapetest. On täheldatud, et viimati nimetatud moel saadud transrasvhapped võivad soodustada südame-veresoonkonna haiguste esinemist (1,3).

Tabel 1. Rasvade allikad ning nende võimalik mõju inimorganismis (2,3).

Rasva tüüp	Peamised allikad	Mõju kolesteroolile	Mõju riskile haigestuda südame-veresoonkonna haigustesse
Küllastunud rasvhapped	Punane liha, piimatooted, palmi- ja kookospähkliõli, või, kondiitritooted jne	Üldkolesterool ↑	Ületarbimine võib tõsta
Monoküllastumata rasvhapped	Enamasti taimsed allikad nagu oliiviõli, pähklid, avokaado jne	LDL kolesterool ↓ Triglütseriidid ↓	Tõenäoliselt ei oma seost
Oomega-6 polüküllastamata rasvhapped	Päevalilleseemned, pähklid, sojaoad, mais ja neist valmistatud õlid jne	LDL kolesterool ↓ HDL kolesterool ↓ Triglütseriidid ↓	Ei tea
Oomega-3 polüküllastumata rasvhapped	Mereannid, eriti rasvane kala (nt lõhe, heeringas, forell), rapsiseemned, linaseemned ning neist valmistatud õlid jne	LDL kolesterool ↓ Triglütseriidid ↓	Võivad riski vähendada
Transrasvhapped (tööstuslikult toodetud)	Margariin, friteeritud toidud, teatud küpsetamis- ja praadimisrasvad, mida kasutatakse pagaritoodetes jne	LDL kolesterool ↑ HDL kolesterool ↓	Ületarbimine võib tõsta

ALLIKALOEND

1. Zilmer M, Kokassaar U, Lill A. Normaalne söömine. Teejuht ja abimees eluks nüüdisaja globaalsel infoprüümäel. Tallinn: Avita; 2015.
2. Rasvad sh rasvhapped ja kolesterool [Internet]. toitumine.ee. [tsiteeritud 29. august 2016]. Available at: <http://toitumine.ee/energia-ja-toitainete-vajadused/pohitoitained/rasvad-sh-rasvhapped-ja-kolesterool>
3. Mozaffarian D. Dietary fat. UpToDate. 2016.

www.diabeedispetsialistid.ee